

USNESENÍ

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Magdaleny Ježkové a soudců JUDr. Jany Kábrtové a Mgr. Tomáše Blažka ve věci

navrhovatelů: a) J. M., DiS
b) Mgr. J. K.

za účasti: 1) Městský úřad Chotěboř
sídlem Trčků z Lípy 69, 583 01 Chotěboř,
2) Bc. M. H., LL.M., MPA

o návrhu na neplatnost volby kandidáta ve volbách do zastupitelstva města Chotěboř,
konaných ve dnech 23. – 24. 9. 2022,

takto:

- I. Návrh se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Obsah návrhu

1. Včas podaným návrhem se navrhovatelé domáhali prošetření regulérnosti voleb do zastupitelstev obcí. Odkázali přitom na ust. § 60 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o volbách“). Prvně konstatovali, že pan Bc. M. H., LL.M., MPA kandidoval jako lídr na kandidátce v Chotěboři za hnutí ANO a SNK pro Chotěboř. Upozornili, že tento kandidát bydlí v Nové Vsi u Chotěboře č.p. 146. Před volbami si dle jejich tvrzení účelově zřídil trvalý pobyt v místní části Chotěboře Svinný 31 u svého otce. Uvedli, že tohoto kandidáta sami upozornili, že jestli chce kandidovat v Chotěboři, musí si zde zřídit trvalý pobyt. Na uvedené adrese však dle jejich názoru nebydlí ani se nezdržuje. Dále navrhovatelé uvedli, že mají důvodné podezření, že uvedený kandidát nemá obhájený bakalářský titul, který veřejně uvedl na kandidátní listinu a na plakáty a banery ve městě Chotěboř při komunálních volbách. Navrhovatelé se domáhali informace ohledně získání uvedeného titulu jmenovaného kandidáta na Panevropské univerzitě, kterou navštěvoval, dosud však žádnou informaci neobdrželi.
2. Navrhovatelé následně krajskému soudu předložili Prohlášení kandidáta o souhlasu s jeho kandidaturou s uvedením místa trvalého bydliště. K tomu konstatovali, že zmíněný kandidát „ani nevěděl, kde jeho otec bydlí, aby se k němu přihlásil kvůli své kandidatuře ve volbách“.

II. Vyjádření účastníků

3. Městský úřad Chotěboř k podanému návrhu uvedl, že dne 13. 7. 2022 podal zmocněnec volební strany ANO 2011 a sdružení nezávislých kandidátů pro Chotěboř kandidátní listinu pro volby do zastupitelstva města Chotěboř. Tato kandidátní listina byla dle ustanovení § 23 odst. 1 zákona o volbách registračním úřadem dne 25. 7. 2022 přezkoumána a vzhledem k tomu, že nebyly shledány žádné závady, bylo dne 3. 8. 2022 rozhodnuto o registraci kandidátní listiny volební strany Sdružení politického hnutí ANO 2011 a nezávislých kandidátů ANO 2011 a Sdružení nezávislých kandidátů pro Chotěboř pro volby do zastupitelstva města Chotěboř, které se uskutečnily ve dnech 23. a 24. 9. 2022. Součástí přezkoumání kandidátních listin bylo mimo jiné ověřování údajů o kandidátech s využitím referenčních údajů ze základního registru obyvatel a údajů z informačního systému evidence obyvatel (ust. § 12 odst. 3 zákona o volbách).
4. Kandidát Bc. M. H. k věci konstatoval, že bakalářský titul užívá oprávněně a ke svému tvrzení doložil diplom Vysoké školy podnikání a práva, a.s., datovaný dnem 22. 9. 2021. Dále uvedl, že více než 3 roky většinu času tráví v X na adrese X, kde je správcem a údržbářem sokolovny. Od března roku 2022 se stal jednatelem Tělocvičné jednoty Sokol Chotěboř. Dále podrobně odůvodňoval, proč po určitou dobu bydlel v Nové Vsi a proč se v nedávné době přestěhoval na adresu místní části X. Považoval za podivné, že se navrhovatelé nezmiňují o šíření nepravd o jeho osobě. Dále poukázal na to, že voliči byli nabádáni, aby jeho jméno na hlasovacím lístku nekroužkovali. Měl za to, že došlo k naplnění skutkové podstaty trestných činů pomluvy a maření přípravy a průběhu voleb. Navrhoval, aby soud prohlásil neplatnost volby kandidátů, které konkrétně vymezil.

III. Posouzení věci krajským soudem

5. Krajský soud věc přezkoumal podle § 90 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen “s. ř. s.”), bez jednání, které není třeba nařizovat, a dospěl k následujícím zjištěním a právním závěrům.
6. Dle § 60 odst. 1 zákona o volbách podáním návrhu na neplatnost hlasování, na neplatnost voleb nebo na neplatnost volby kandidáta se může domáhat ochrany u soudu každá osoba zapsaná do seznamu ve volebním okrsku, kde byl člen zastupitelstva obce volen, jakož i každá volební strana, jejíž kandidátní listina byla zaregistrována pro volby do tohoto zastupitelstva. Návrh je třeba podat nejpozději 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb do zastupitelstev obcí Státní volební komisí. Dle odst. 4 téhož ustanovení může návrh na neplatnost volby kandidáta podat navrhovatel, má-li zato, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledek volby tohoto kandidáta.
7. Dle § 90 odst. 1 s. ř. s. se může za podmínek stanovených zvláštními zákony občan, politická strana nebo nezávislý kandidát anebo sdružení nezávislých kandidátů a sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů návrhem domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb nebo neplatnosti hlasování anebo neplatnosti volby kandidáta.
8. Krajský soud považuje za nesporné, že navrhovatelé podali návrh včas, stejně jako to, že jsou osobami k podání takového návrhu aktivně legitimováni.
9. Algoritmus posuzování volebních stížností formuloval Nejvyšší správní soud poprvé v případě řízení o stížnostech na neplatnost volby kandidáta ve volbách do Evropského

parlamentu v roce 2004 (usnesení ze dne 2. 7. 2004, sp. zn. Vol 6/2004; dostupné na www.nssoud.cz). Jeho podstata spočívá v tom, že si soud postupně položí tři otázky, a teprve pokud odpověď na všechny z nich bude kladná, lze stížnosti vyhovět. První podmínkou je protizákonnost, tzn. porušení některých ustanovení zákona o volbách nebo porušení jiných právních předpisů než výhradně zákona o volbách, a to v těch případech, kdy se z obsahového hlediska jedná o právní předpisy vážící se na volební proces a které z hlediska závažnosti dosahují ústavní intenzity, případně se jedná o případy přímé aplikace ústavních norem bez jejich konkretizace v předpisech jednoduchého práva (tzv. relevantní protiprávnost). Druhou podmínkou je existence přímého vztahu mezi touto protizákonností a výsledkem voleb. Tato podmínka je zamýšlena tak, že vylučuje všechny myslitelné případy, kdy sice skutečně dojde k porušení relevantních předpisů, nicméně toto porušení nemá žádnou souvislost se zjištěnými volebními výsledky. Třetí podmínkou je zásadní intenzita této protizákonnosti, která ve svých důsledcích musí přinejmenším výrazně zpochybňovat volební výsledky. Tato intenzita tedy musí v konkrétním případě dosahovat takového stupně, že je možno se důvodně domnívat, že pokud by k protizákonnému jednání nedošlo, dopadly by zřejmě volby odlišně. Tato intenzita by tedy musela způsobit „zatemnění“ volebních výsledků, tzn. jejich zásadní zpochybnění (viz Molek, P., Šimíček, V. Soudní přezkum voleb. Praha: Linde Praha a.s., 2006, 294-297 s.).

10. Krajský soud přistoupil k hodnocení námitek navrhovatelů jednak z pohledu shora uvedených ustanovení zákona o volbách a současně i z pohledu teoretických východisek volebního soudnictví vymezených judikaturou jak Ústavního soudu, tak Nejvyššího správního soudu.
11. Navrhovatelé ve svém podání upozorňovali na podezření, že kandidát Bc. M. H. užívá svůj bakalářský titul neoprávněně. Tato námitka není při projednávání návrhu na neplatnost volby kandidáta relevantní. Z ust. § 22 odst. 1 zákona o volbách vyplývá, že kandidátní listina obsahuje mimo jiné jména a příjmení kandidátů, pohlaví, jejich věk, povolání a část obce, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu a název politické strany nebo politického hnutí, jehož jsou členy. Z této právní úpravy tedy jasně vyplývá, že nevyžaduje u příslušného kandidáta označení jakéhokoli titulu, jehož je nositelem. Není tedy důvodné, aby soud hodnotil, zda shora vzpomínaný kandidát užíval bakalářský titul oprávněně či nikoliv. Krajský soud neshledal důvod pro to, aby v tomto ohledu prováděl jakékoli důkazní řízení a to navzdory tomu, že kandidát v reakci na podaný návrh předložil kopii diplomu Vysoké školy podnikání a práva, a.s., datovaného dnem 22. 9. 2021.
12. Dále navrhovatelé namítali, že uvedený kandidát bydlí mimo území města Chotěboř a to v Nové Vsi u Chotěboře. Nebylo přitom pochyb o tom, že si kandidát zřídil v průběhu měsíce března roku 2022 trvalý pobyt v místní části Chotěboře – Svinný 31. Navrhovatelé vyslovili přesvědčení, že takový trvalý pobyt byl zřízen účelově, když dle jejich přesvědčení žalobce na uvedené adrese nebydlí a ani se zde nezdržuje.
13. Krajský soud tedy hodnotil uvedenou námitku z pohledu jednotlivých ustanovení zákona o volbách. Ten v ust. § 4 a § 5 uvádí jako jednu z podmínek výkonu aktivního a pasivního volebního práva ve volbách do zastupitelstev obcí podmínku přihlášení k pobytu v této obci. V návaznosti na to pak ust. § 22 zákona o volbách upravuje obsah kandidátní listiny, v němž vedle ostatních náležitostí je označena obec, kde jsou kandidáti přihlášení k trvalému pobytu.

14. V projednávané věci je zřejmé, že shora zmiňovaný kandidát má v evidenci obyvatel České republik uvedenu adresu trvalého pobytu v X. Tato skutečnost není ostatně mezi účastníky řízení sporná. Úkolem soudu je zvážit, zda při výkladu jednotlivých ustanovení zákona o volbách, tedy při výkonu aktivního či pasivního volebního práva, postačí pouhé formální posouzení místa trvalého pobytu voliče či kandidáta. Touto otázkou se zabýval Ústavní soud ve svém nálezu Pl. ÚS 6/11 ze dne 4. 5. 2011, „[o]tázka trvalého bydliště občanů je sice v obecné rovině záležitostí evidenční a nikoliv faktickou, nicméně ve věcech volebních je dle názoru Ústavního soudu nutno pojem vykládat materiálně. [...] Smyslem formální existence obce je, aby si její obyvatelé mohli sami spravovat své vlastní záležitosti. Činí tak prostřednictvím orgánů obce. Proto také oprávnění tyto orgány vytvářet je podmíněno faktickým poutem obyvatele – voliče k obci. O existenci tohoto pouta nesvědčí sama subjektivní vůle osoby v podobě zápisu mezi občany obce, ale musí být odpovídajícím způsobem objektivně vyjádřena. V situaci, kdy je trvalý pobyt rozhodujícím kritériem pro vznik aktivního i pasivního volebního práva do orgánů samosprávy obce, je třeba vzhledem k závažnosti možných dopadů pečlivě zkoumat i skutečnost, zda přihlášení nebylo zcela účelovým jednáním, jehož jediným cílem byl právě vznik aktivního volebního práva, tedy jednáním obcházejícím volební zákon. Právo na zvolení si trvalého pobytu dle § 10 zákona o evidenci obyvatel je sice subjektivně veřejným právem, vymahatelným ve správním soudnictví, které je odvozeno od práva na svobodu pohybu a pobytu. Ovšem není důvod jej bez dalšího upřednostnit před právem občanů územního společenství, aby se na jeho samosprávě podíleli pouze ti, kdo do tohoto společenství skutečně patří.“
15. Krajský soud k danému judikátu doplňuje, že shora prezentovaný názor Ústavního soudu byl vysloven v souvislosti s posuzováním otázky dotýkající se práva volit ve smyslu ust. § 4 zákona o volbách, tedy aktivního volebního práva, a to za účelem předejít zmanipulování výsledků voleb obstaráním hlasů formálních voličů. Proto Ústavní soud vyžadoval, aby pojem trvalého pobytu byl vykládán materiálně a vycházel z faktického stavu věci.
16. Při výkonu pasivního volebního práva však taková situace nenastává. Posuzování (formálního) splnění požadavků pro výkon pasivního volebního práva v obci je hodnoceno ve fázi tzv. registrace kandidátní listiny ve smyslu ust. § 23 odst. 1 zákona o volbách. Pokud by se kandidát přihlásil k trvalému pobytu v obci pouze za účelem splnění formálních podmínek stanovených zákonem o volbách a materiálně by v tomto místě vůbec nepobýval, vystavuje se riziku, že pro tento nedostatek nebude voliči volen. Jinými slovy v takovém případě je v rukou voličů, aby takto zjištěný exces sami sankcionovali tím, že takovému kandidátovi hlas neudělí. Tím se ostatně velmi výrazně odchyluje nyní projednávaná situace od té, na kterou dopadá výše citovaný nálezk Ústavního soudu.
17. Pokud by změna (ve smyslu nesplnění podmínek pro registraci kandidáta na kandidátní listině) nastala až v době po skončení oné registrace, je možné takový deficit namítat i v současné fázi volebního procesu (po skončení voleb). Na takovou – rovněž však od nyní projednávané věci rozdílnou skutkovou situaci – pak dopadá nálezk Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. IV. ÚS 4241/18.
18. Tomuto posouzení rovněž odpovídá soudní judikatura – srovnej rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 2020, č.j. 63 A 3/2020-27 - z níž lze seznat, že zjišťování materiálního občanství ve volebních věcech je pouhým korektivem zabráňujícím zneužití zákonem nastaveného kritéria trvalého pobytu. Tato soudní judikatura podporuje shora

vyslovený názor, když uvádí, že „Pro absenci materiálního pouta k obci jej může vyškrtnout jen v případech, kdy je přihlášení k trvalému pobytu zjevně realizováno za účelem manipulace voleb obstaráním hlasů formálních voličů. Tomuto výkladu nasvědčují jednak velmi krátké lhůty pro zjednání nápravy nedostatků ve věcech vedení stálého seznamu voličů (48 hodin dle § 28 odst. 2 zákona o volbách do zastupitelstev obcí a 3 dny dle § 88 s. ř. s.), které nedávají prostor k rozsáhlému dokazování o poutu konkrétního jedince k určité obci, jednak obecný ústavní imperativ výkladu volebních zákonů ve prospěch volebního práva, jak jej Ústavní soud vyjádřil kupříkladu v nálezu ze dne 15. 10. 1996 sp. zn. IV. ÚS 275/96, kdy uvedl, že „účelem volebních zákonů je volit a být volen, a proto „sporná ustanovení musí vždy být vykládána k tomuto právu vstřícně – tedy tak, aby pokud možno bylo umožněno volit či být volen, a ne naopak“.

19. Krajský soud tak dospěl k závěru, že za daných skutkových okolností, a v nynější fázi volebního procesu, není možné navrhopateli vznesenou vadu namítat.
20. Závěrem krajský soud konstatuje, že pokud kandidát ve svém vyjádření k návrhu datovaném dnem 9. 10. 2022, navrhoval, aby soud prohlásil neplatnost volby kandidátů, které konkrétně vymezil, měl takový návrh podat jednak samostatně, nikoliv jako vyjádření k věci vedené pod sp. zn. 31 Af 28/2022, a navíc v zákonem stanovené 10 denní lhůtě. Vzhledem k tomu, že se tak nestalo, soud k tomuto návrhu nemůže přihlížet.
21. S ohledem na výše uvedené byl návrh v souladu s ustanovením § 90 odst. 3 s. ř. s. zamítnut.
22. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto v souladu s ustanovením § 93 odst. 4 s. ř. s., podle něhož ve věcech volebních nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné.

Toto usnesení nabývá právní moci vyvěšením na úřední desku soudu.

Hradec Králové dne 14. října 2022

JUDr. Magdalena Ježková v. r.
předsedkyně senátu